

Innehåll i detta PM

Markdirektivet i korthet
Viktiga datum
Allmänna reflektioner
Regeringens fakta-PM i korthet
Tre svenska experter på mark

Markdirektivet i korthet

Kommissionen presenterade den 5 juli 2023 ett förslag till ett nytt direktiv om markhälsa. Förslaget grundar sig på markstrategin för 2030 och syftar till att uppnå god markhälsa i hela EU till år 2050.

Förslaget gäller all mark med åtgärder fokuserade på jordbruksmark, skogsmark och förgiftad mark. De näringar som främst berörs är jordbruk, skogsbruk och industri. Långsiktigt vill EU-kommissionen ge mark samma rättsliga status som luft och vatten och EU-kommissionen ser synergier med förslaget om återställande av natur som täcker alla ekosystem och som har målgång 2050.

För att kunna skydda mark inom EU vill kommissionen etablera ett omfattande övervakningssystem av mark med återkommande tvingande jordprover och etablering av 100 laboratorier inom EU för testning av jord enligt kriterier som EU-kommissionen fastlägger. Laboratoriernas uppgift ska även vara att uppmuntra engagemang hos allmänheten och skapa medvetenhet om vikten av markhälsa.

Medlemsländer blir skyldiga att definiera och etablera markdistrikt. Distrikten ska täcka hela landets territorium och alla marktyster, och utgöra den grundläggande förvaltningsenheten för markhälsa.

Jordprover ska tas regelbundet men inte mer sällan än vart femte år och påvisade brister ska resultera i ändat bruk av mark för att åtgärda bristerna. Förgiftade marker ska identifieras i ett register och åtgärdas systematiskt. Medlemsstater ska utfärda certifikat om jordhälsa till markägare och kraven för dessa ska EU-kommissionen bestämma i delegerade aktier.

Markdirektivet har stort fokus på ryldbaserad övervakning av alla marktyster. Man föreslår utökad Lucas-övervakning och etablering av övervakning med Copernicus om kombinerar övervakning via satellit och fältdata.

För att möjliggöra detta vill EU-kommissionen att medlemsländerna legalt ska möjliggöra att kommissionen tar jordprover lokalt, inklusive på privat mark.

Medlemsländerna ska även, enligt förslaget, införa regler om sanktioner mot fysiska och juridiska personer som bryter mot direktivet regler. Sanktionerna ska vara "effektiva,

proportionerliga och avskräckande” och kopplas i storlek till omsättning eller inkomst. För företag ska de påverka vinsten.

Sex år efter införandet av markdirektivet ska reglerna, vid behov, stramas åt för att nå 2050-målet om friska jordar inom EU.

Viktiga datum

Förslaget kom 5 juli 2023.

EU: Europaparlamentet har inte behandlat förslaget ännu. Rapportör i Europaparlamentet har ännu inte utsetts. Medlemsländernas synpunkter är ännu inte kända.

Sverige: Förslaget behandlas i rådsarbetsgruppen för miljö. Första behandling i rådsarbetsgruppen skedde den 27 juli 2023. Förslaget är på remiss och synpunkter ska lämnas till regeringen senast den 3 november 2023. Förslaget kommer behandlas i Miljörådet samt i miljögruppen. Det finns ännu ingen tidsplan för höstens arbete.

EU: Svar på samråd senaste den 17 oktober 2023.

Allmänna reflektioner

I förslaget vill man göra ett gemensamt övervakningssystem med harmoniserade indikatorer för mycket skiftande geografiska områden och mycket skiftande marktyper som jord, skog och förgiftad industrimark.

Den centrala frågan är om det är effektivt och praktiskt.

Som motiv för ett markdirektiv i direktivets inledning står som ett faktum att alla medlemsländers mark är stadd i försämring och att 60-70 procent av marken inom EU är i dåligt skick. Därför behövs överstatlig styrning.

Vi har inhämtat kunskap från tre ledande svenska markexperter (se bifogat) och de säger att det inte finns grund för dessa påståenden och att det inte finns tecken på att den svenska marken försämras och det gäller både skogsmark och jordbruksmark

De åtgärder som anges i förslaget för att förbättra åkerjord, som växtföljd och kvävebindande grödor i växtföljden är redan väl kända i lantbruket och målstyrs redan genom den gemensamma jordbrukspolitiken CAP. Ett exempel på det är bidrag till betande nötkreatur som både förbättrar jorden organiskt och bidrar till ökad biologisk mångfald.

Med detta sagt är det generellt bra med fokus på mark och markhälsa eftersom marken är grunden till all biologisk produktion. Frågan är om detta mycket omfattande och kostsamma

förslag är motiverat eller om det går att öka medvetenhet om mark och markhälsa på andra sätt.

I konsekvensbeskrivningen skriver EU-kommissionen att genomförande av markdistrikt, etablering av laboratorium och återkommande aktiviteter med provtagning, rapporter och informationsarbete blir dyrare för Sverige än andra länder på grund av att vi har lägre antal invånare per kvadratkilometer jämfört med andra europeiska länder. Detta blir extra tydligt i norra Sverige som sannolikt får högre kostnader för genomförandet jämfört med till exempel södra Sverige.

EU-kommissionen bedömer också att små och medelstora företag kan vara extra känsliga för de kostnadsökningar som förslaget kommer att medföra.

Markdirektivet kan, om det genomförs, i nästa steg bli mycket ingripande i enskilda medlemsländer och mot enskilda markägare.

Positivt i förslaget är att man pratar om vikten av en bioekonomi och vikten av produktion av livsmedel och biomassa och man nämner även problemet med mikroplaster.

Regeringens fakta-pm i korthet

Regeringen bedömer att kommissionens konsekvensbeskrivning inte till fullo tar hänsyn till Sveriges särskilda förutsättningar med stora ytor av skog och fjäll. Indelningen i markdistrikt och utpekande av behöriga myndigheter kan bli svårt att genomföra i Sverige. Regeringen ser en stor risk för att förslaget till direktiv medför oproportionerligt höga kostnader. Ett genomförande av direktivet med föreslagen utformning kommer innebära nya uppgifter och kostnader för såväl kommuner, länsstyrelser och centrala uppföljnings- och vägledningsansvariga myndigheter.

Regeringen är tveksam till om det behövs en gemensam EU lagstiftning.

Regeringen noterar också att markhälsocertifikat utfärdas. I förslaget listas krav som behöver följas vid ianspråktagande av mark som skulle kunna göra ianspråktagandet dyrare. Markdistrikt eller liknande uppdelning av mark som föreslås i direktivets artikel 4 finns inte i svensk rätt.

Förslagen i direktivet har inte något uttryckligt generellt undantag för naturligt höga bakgrundsnivåer av naturligt förekommande ämnen vid definition av markförorening, vilket bedöms innebära att all jord eller mark med höga halter av ett visst ämne skulle kunna komma att anses som förorenad.

På det rättsliga området ses många verksamhetsområden nu över samtidigt, till exempel vattendirektiven och slam- och avloppsdirektiven. Det kan därmed finnas risk för att ny lagstiftning inom flera områden kan skapa ett förändringstryck och administrativa bördor som kan vara svåra att hantera, inte minst för små och medelstora företag

Flera av principerna för hållbar markförvaltning som finns redan beskrivna i förslaget till direktiv sammanfaller med grundvillkoren beträffande åkermark i EU-förordningen om jordbrukspolitiken, om vad som kallas normer för god jordbrukssed och goda miljöförhållanden (GAEC).

Risker för försenad försvarsutbyggnad och annan samhällsviktig utbyggnad av olika verksamheter har identifierats, beroende på hur förslagets principer ska tillämpas. Sverige har sedan flera decennier aktivt arbetat med att identifiera och kartlägga förorenade områden, vilket resulterat i ca 85 000 identifierade misstänkt förorenade områden. Regeringen anser att kommissionen inte bör ges befogenhet att genomföra skärpningar av krav på medlemsstaterna i direktivet genom delegerade akter eller genomförandeakter.

Tre svenska experter på mark

**Pernilla Christensen, Prodekan, Sveriges lantbruksuniversitet,
SLU Institutionen för skoglig resurshushållning
Avdelningen för landskapsanalys, UMEÅ:**

Svaret efter avstämning med både skogs och jordbrukssidan vid SLU är att det inte finns några tecken på att de svenska jordarna försämras.

**Johan Stendahl, Prefekt,
Forskare FLK vid Institutionen för mark och miljö;
Skogsmarkens biogeokemi:**

Vi är inkopplade i att stödja Naturvårdsverket i myndighetens konsekvensanalys av markdirektivet.

Det är otroligt stora osäkerheter i underlaget som visar att 60-70 procent av marken i EU är i dåligt skick, så den uppgiften får man ta med en nypa salt. Jordbruksmark söderut i Europa har vissa problem.

Mycket i förslaget utgår från jordbruksmarken och det har en dålig anpassning till nordliga skogar.

För skogsmark har vi en väl utvecklad nationell övervakning med 40-åriga tidsserier. De indikatorer de föreslår har begränsad relevans. Vi ska enligt markdirektivet mäta salthalt och fosforhalt och det är inte relevant för våra skogar. De problemen har vi inte. Fosforhalt är relevant för jordbruksmark men inte för skogsmark.

Erosion är också ett begränsat problem här och när det gäller indikatorn kolhalt i skogsmarken anger de fel mått. Kolhalten är inte det man mäter. Man måste mäta tjockleken på jordlagret som innehåller kol, inte själva kolhalten.

Om vi ska mäta indikatorer på problem som vi inte har, har man skapat något väldigt udda. Markdirektivet föreslår att vi gör saker som vi redan gör nationellt med högre precision. Hela direktivet har fått stort fokus på övervakningsdelen och trycker hårt på Copernicus ska säkras.

Man vill premiera och säkerställa den centraliserade övervakningen på EU-nivå på bekostnad av de nationella inventeringarna. Lucas ska användas i brist på annat.

När det gäller satellitövervakningen känns den spekulativ. Du har viss möjlighet att bedöma jordbruksmark, men med skogsmark med trädsikt och bottenmark med blåbärsris kommer man att fånga upp en väldigt begränsad signal.

Peter Högberg, Professor
Department of Forest Ecology and Management
SLU (Swedish University of Agricultural Sciences)
SE-901 83 Umeå:

En EU-övervakning av detta slag verkar onödig och problematisk ur ett svenskt perspektiv. Vi har redan en mycket omfattande årlig nationell markinventering av skogsmark och system i gång för att övervaka jordbruksmark. Skogsmarksinventeringen påbörjades redan på 80-talet. Den beskriver förändringar i markens kemi, lagring av kol m.m. På senare tid har man lagt till analyser av DNA för att även studera svampfloran. Tyskland har en liknande inventering som startade senare än den svenska och i år startar Norge en inventering. För Sveriges och Tysklands del kan således en EU-inventering vara överflödigt. Central EU-övervakning med satellit introducerar en möjlig konflikt med nationella system. Vi kommer ju ihåg EU JRC:s mycket grovt felaktiga överskattningar av avverkningarna i Sverige och Finland för några år sedan, beräkningar som inte alls var i närheten av eller beaktade de nationella inventeringarna.

2023-10-06

Sveriges regering

Sveriges riksdag

EU kommissionen

EU parlamentet

Europaforum Norra Sveriges synpunkter på EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av markhälsa och resiliens

Europaforum Norra Sverige (EFNS) är ett nätverk för politiker på lokal och regional nivå från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. EFNS är en mötesplats och kunskapsarena där EU:s politik analyseras och diskuteras i de avseenden där den berör norra Sverige. EFNS bevakar Europafrågor för att påverka EU:s lagstiftning, EU:s strategier och handlingsprogram samt EU:s budget. Syftet med EFNS är att tillvara ta norra Sveriges intressen både på den europeiska arenan och i förhållanden till den nationella nivån i frågor med ett tydligt europeiskt perspektiv.

Europaforum Norra Sverige (EFNS), välkomnar ambitionen bakom förslaget till ett markdirektiv. Marken är vårt viktigaste arvegods och behöver värnas. Dock ser vi problem med att använda samma modell för övervakning och åtgärder för vitt skilda marktyper inom stora geografiska områden. Fjäll och arktiska skogar har svag koppling till fruktodling i södra Europa.

I Sverige, med en stor bioekonomi från skogsbruk och jordbruk, är vi väl medvetna om markens betydelse och mäter regelbundet dess tillstånd. Vi har generellt en god markhälsa i Sverige.

EFNS anser att:

- Förslaget bör dras tillbaka och omarbetas. EFNS kan inte se att kostnaderna motsvarar den förväntade nyttan.
- EFNS ifrågasätter om det är rimligt att använda samma modell för övervakning av så skilda marktyper som jordbruk, skogsbruk och förgiftade platser i ett så geografiskt skiftande område som EU.
- Jordbruksmarken i EU miljöstyrs redan genom den gemensamma jordbrukspolitiken
- Sverige har redan ett omfattande och väl fungerande system för övervakning av markhälsa.
- I norra Sverige riskerar markdirektivet bli extra dyrt.
- Vi säger nej till ökad central övervakning av all mark i Sverige med satellit.
- Vi säger nej till direktivets förslag om användning av delegerade akter.
- EFNS står bakom Sveriges nationella synpunkter om vikten av respekt för medlemsländernas kompetens samt existerande nationella processer inom markhälsa.

Förslaget bör dras tillbaka och omarbetas. EFNS kan inte se att kostnaderna motsvarar den förväntade nyttan. Det är viktigt att uppmärksamma markhälsa och det görs redan på nationsnivå. EU-kommissionens informationsinhämtning bör därför ske genom en förfrågan till medlemsländerna som sedan meddelar den efterfrågade datan på ett sätt som sedan kan sammanställas på önskat sätt av EU-kommissionen.

EFNS ifrågasätter om det är rimligt att använda samma modell för övervakning av så skilda marktyper som jordbruk, skogsbruk och förgiftade platser i ett så geografiskt skiftande område som EU. De indikatorer som anges i direktivet tycks anpassade för jordbruksmark är direkt felaktiga för skogsmark i Sverige. Vi har inte **vissa** av de problem som markdirektivet skulle kräva att vi mäter minst vart femte år, som exempelvis salthalt och halt av fosfor i skogsmark. Det är också problematiskt att harmonisera övervakning av mark i ett så geografiskt skiftande område som EU. Risken finns att resurser slösas på att mäta indikatorer utan värde i stället för riktas mot lokalt kända problem.

Jordbruksmarken i EU miljö styrs redan genom den gemensamma jordbrukspolitiken och de åtgärder som markdirektivet anger för jordförbättring är redan mycket väl kända i lantbruket. Exempelvis vikten av växtföljd, kvävebindande klöver i vall och begränsad plöjning. Bidrag som styr mot jordförbättring och ökad biologisk mångfald, som betande nötkreatur, finns redan i CAP och kan vid behov ökas.

Sverige har redan ett omfattande och väl fungerande system för övervakning av markhälsa. Markens tillstånd är ett ständigt fokus inom de biologiska gröna näringarna för rätt val av grödor, gödsel och övervakning av miljöpåverkan. För övervakning av skogsmark har vi 40-åriga tidsserier med relevanta indikatorer anpassade för arktisk skogsmark. Ytterligare ett system ovanför de existerande nationella systemen känns inte motiverat.

I norra Sverige riskerar markdirektivet bli extra dyrt. Vi är färre medborgare per kvadratkilometer än någon annanstans i EU. EU-kommissionen bedömer i sin konsekvensanalys att kostnaderna blir högre för Sverige som nation på grund av färre invånare och stora landområden. I norra Sverige riskerar markdirektivet därför att bli extra kostsamt att genomföra.

Vi säger nej till ökad central övervakning av all mark i Sverige med satellit. Övervakning av enskilda medborgare i Sverige och deras mark bör styras nationellt och inte av EU-kommissionen. Med den ökande tekniska utvecklingen behöver frågor runt integritet diskuteras. Det vi bestämmer nu kan komma att gälla under mycket lång tid. Vi vet inte vilka som styr övervakning och åtgärder mot enskilda medborgare och företag i EU-kommissionen om 50 eller 100 år. Utöver detta kan övervakning av markhälsa i skogsmark med satellit vara ineffektivt. Skiktet med trädkronor och marktäckning med blåbärsris riskerar att förhindra tydliga signaler, enligt svenska markexperter.

Vi säger nej till direktivets förslag om användning av delegerade akter. Europaforum Norra Sverige anser, precis som den svenska regeringen uttryckt, att kommissionen inte bör ges befogenhet att genomföra skärpningar av krav på

medlemsstaterna i direktivet genom delegerade akter eller genomförandeakter. Dessa akter genomförs utan demokratisk insyn och riskerar därför att bli mindre genomlysta, anpassade och effektiva. Användningen av dem riskerar också att öka motståndet mot EU-samarbetet.

EFNS står bakom Sveriges nationella synpunkter om vikten av respekt för medlemsländernas kompetens samt existerande nationella processer inom markhälsa. Markdirektivet kan komma att reglera frågor som anses ligga inom nationell kompetens på flera olika nivåer. Vi manar därför till stor flexibilitet vid ett eventuellt genomförande samt respekt för subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Vidare behöver det svenska kommunala självstyret och det kommunala planmonopolet respekteras, exempelvis utifrån föreslagna principer för ianspråktagande av mark (artikel 11). EFNS anser särskilt att markdirektivet bör möjliggöra, och inte försvåra, en ökad samhällsutbyggnad. Detta gäller inte minst den militära uppbyggnaden inom totalförsvaret och investeringar som syftar till den gröna omställningen.

Antaget vid Europaforum Norra Sverige den 6 oktober 2023

Jonas Andersson (S)
Ordförande EFNS
Region Jämtland Härjedalen

Elise Ryder Wikén (M)
Region Jämtland Härjedalen

Lars-Gunnar Nordlander (S)
Kommunförbundet i
Jämtland Härjedalen

Daniel Danielsson (C)
Kommunförbundet i
Jämtland Härjedalen

Åsa Ågren Wikström (M)
Vice ordförande EFNS
Region Västerbotten

Rickard Carstedt (S)
Region Västerbotten

Ann Åström (S)
Region Västerbotten

Anders Öberg (S)
Region Norrbotten

Isak Utsi (S)
Norrbottens Kommuner

Ulrica Hammarström (S)
Norrbottens Kommuner

Mats Hellhoff (SD)
Region Västernorrland

Jonny Lundin (C)
Region Västernorrland

Erik Lövgren (S)
Kommunförbundet
Västernorrland

2023-10-06

The Swedish Government
The Swedish Parliament
The European Commission
The European Parliament

Europaforum Northern Swedens views on the Proposal for a Directive on Soil Monitoring and Resilience

Europaforum Northern Sweden (EFNS) is a network for politicians at the local and regional levels from Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen and Västernorrland. EFNS is a meeting place and a knowledge arena for discussion and analysis of the impacts of EU policy on northern Sweden. EFNS monitors European issues to influence EU legislation, the EU's strategies and action programmes and the EU's budget. The objective of EFNS is to safeguard the interests of northern Sweden both in the European arena and in relation to the national level in matters with a clear European perspective.

Europaforum Northern Sweden (EFNS) welcomes the ambition behind the Proposal for a Directive on Soil Monitoring and Resilience. The land is our most important heritage which needs to be protected. However, we see problems with using the same model for monitoring and measures for widely differing soil types within large geographical areas. Arctic mountains and vast forests have a weak connection to fruit cultivation in southern Europe.

In Sweden, with a large bioeconomy from forestry and agriculture, we are well aware of the importance of soil health and regularly measure its condition. We generally have good soil health in Sweden.

EFNS argues that:

- The proposal should be withdrawn and re-worked. EFNS cannot see that the costs correspond to the expected benefits.
- EFNS questions whether it is reasonable to use the same model for monitoring such different land types as agriculture, forestry and contaminated sites in such a geographically vast and diverse area as the EU.
- Agricultural lands within the EU is already environmentally managed through the Common Agricultural Policy (CAP)
- Sweden already has an extensive and well-functioning system for monitoring of soil health.
- In northern Sweden, a large and sparsely populated Arctic region, there is a risk that the Soil Directive will be extra expensive to implement.
- We say no to increased central EU-monitoring of all land in Sweden by satellite.
- We say no to the directive's proposal on the use of delegated acts.
- EFNS supports Sweden's national views on the importance of respect for member states' competences and existing national processes in regards to soil health.

The proposal should be withdrawn and re-worked. EFNS cannot see that the costs correspond to the expected benefits. It is important to pay attention to soil health and that is already being done at a national level. The European Commission's information gathering should therefore take the form of a request to the member states, which then communicate the requested data in a form that may be compiled in a suitable way by the European Commission.

EFNS questions whether it is reasonable to use the same model for monitoring of such different land types as agriculture, forestry, and contaminated sites in such a geographically diverse and vast area as the EU. The indicators stated in the directive seem to be adapted for agricultural lands and are directly incorrect for forest land in Sweden. We do not have some of the problems that the Soil Directive would require us to measure at least every five years, such as salinity and phosphorus content in woodland soils. EFNS see a risk that resources will be wasted on measuring indicators with no value, instead of focusing resources on locally known problems.

Agricultural lands within the EU is already environmentally managed through the Common Agricultural Policy (CAP) and the measures that the Soil Directive specifies for soil improvement are already very well known in agriculture. For example, the importance of crop rotation, nitrogen-fixing plants like clover in grasslands and limited ploughing. Subsidies that steer towards soil improvement and increased biodiversity, such as grazing cattle, are already in the CAP and can be increased if necessary.

Sweden already has an extensive and well-functioning system for monitoring of soil health. The condition of the soil is a constant focus in the biological green industries for the right choice of crops, fertilizers and monitoring of environmental impacts. For woodland monitoring, we have 40-year time series with relevant indicators adapted to Arctic woodland. A further system on top of the existing national systems does not seem justified.

In northern Sweden there is a risk that the Soil Directive will be extra expensive. There are fewer citizens per square kilometer here than elsewhere in the EU. In its impact assessment the European Commission assesses that the costs will be higher for Sweden as a nation due to fewer inhabitants and large areas of land. In northern Sweden, a large and sparsely populated Arctic region, there is therefore a risk that the Soil Directive will be extra costly to implement.

We say no to increased central monitoring of all land in Sweden by satellite. Monitoring of individual citizens in Sweden and their land should be governed nationally and not by the EU Commission. With the increasing technological development, issues around privacy need to be discussed. What we decide now may apply for a very long time. We do not know who will be directing surveillance and measures against individual citizens and businesses in the European Commission in 50 or 100 years' time from now.

In addition to this, monitoring soil health in forest lands by satellite may be ineffective. The layer of tree crowns and ground cover with blueberry bushes risks preventing clear signals, according to Swedish soil experts.

We say no to the directive's proposal on the use of delegated acts.

Europaforum Northern Sweden argues, as the Swedish Government also has expressed, that the Commission should not be given the authority to implement tightening of the requirements on the member states in the directive through delegated or implementing acts. These acts are carried out without democratic transparency and therefore risk becoming less transparent, adapted and less effective. Their use also risks increasing opposition to EU cooperation.

EFNS supports Sweden's national views on the importance of respect for the member states' competences as well as existing national processes within soil health. The Soil Directive may regulate issues that can be considered to fall within national competence at several different levels. We therefore call for a great deal of flexibility in any implementation, and for respect of the principles of subsidiarity and proportionality. Furthermore, the Swedish local self-government, and the municipal planning monopoly need to be respected, for example on the basis of proposed principles for the appropriation of land (Article 11). In particular, EFNS argues that the Soil Directive should enable, and not impede increased urban development. This applies not the least to the military build-up within the total defence, and investments aimed at the green transition.

Adopted by Europaforum Northern Sweden on October 6th.

Jonas Andersson (S)

Chair EFNS

Region Jämtland Härjedalen

Elise Ryder Wikén (M)

Region Jämtland Härjedalen

Lars-Gunnar Nordlander (S)

Municipalities in Jämtland

Härjedalen

Daniel Danielsson (C)

Municipalities in Jämtland

Härjedalen

Rickard Carstedt (S)

Region Västerbotten

Ann Åström (S)

Region Västerbotten

Anders Öberg (S)

Region Norrbotten

Isak Utsi (S)

Norrbotten Municipalities

Ulrica Hammarström (S)

Norrbotten Municipalities

Mats Hellhoff (SD)

Region Västernorrland

Jonny Lundin (C)

Region Västernorrland

Erik Lövgren (S)

Västernorrland

Association of Local

Authorities